

УДК 342.92

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.20>

## АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**Кондратенко В.М.,**

*доктор юридичних наук, професор,  
професор кафедри права та правоохоронної діяльності  
Центральноукраїнського державного університету  
імені Володимира Винниченка  
ORCID: 0000-0001-6015-8326  
e-mail: kondratenkovitals@gmail.com*

**Мігалатюк В.В.,**

*аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності  
Центральноукраїнського державного університету  
імені Володимира Винниченка  
ORCID: 0009-0007-7638-1873  
e-mail: vmihalatiuk@cuspu.edu.ua*

**Кондратенко В.М., Мігалатюк В.В. Адміністративно-правові засади забезпечення діяльності органів публічної влади у сфері інформаційної безпеки України.**

Статтю присвячено адміністративно-правовим засадам забезпечення діяльності органів публічної влади у сфері інформаційної безпеки у сучасний період загострення збройного конфлікту в Україні, який актуалізував проблему забезпечення інформаційної безпеки як на національному, так і на глобальному рівнях. Забезпечення інформаційної безпеки має надзвичайне значення для України сьогодні, адже це зумовлено необхідністю протидіяти незаконним втручанням у її інформаційний простір задля збереження інформаційних ресурсів та захисту населення від шкідливого інформаційного впливу. Саме тому новітні загрози, що пов'язані з інформаційною агресією, дезінформацією, кібератаками та іншими загрозами, потребують чіткої системи адміністративно-правового регулювання і відповідних засобів їх попередження. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах воєнного стану є критично важливим для захисту суверенітету держави, її громадян, а також суспільних та національних інтересів країни. А чітке правове регулювання суспільних відносин у сфері інформаційної безпеки забезпечить правопорядок у суспільстві, а також формування ефективної системи органів публічної влади, які за допомогою адміністративно-правових інструментів здатні захищати права, свободи та законні інтереси громадян та держави в цілому.

Інформація завжди відігравала ключову роль для досягнення державою своїх завдань, забезпечуючи ефективну роботу всіх органів влади та розвиток державності. Саме тому в ст. 17 Конституції України закріплено, що дотримання інформаційної безпеки є найважливішим елементом забезпечення стабільності та потенціалу розвитку України, є основною функцією держави та завданням всього Українського народу.

Інформаційна безпека є складовою національної безпеки, що охоплює захист інформаційного простору, попередження пропаганди, дезінформації, а також захист інформаційних систем держави. Інформаційна безпека – це стан, за якого забезпечуються захист свідомості громадян і суспільства від шкідливого інформаційного впливу, недопущення втручання в процес ухвалення рішень державними органами, гарантування недоторканності приватних і державних баз даних, їх оперативне відновлення у разі порушень їх роботи, а також невідворотність покарання для тих, хто вчинив відповідні протиправні дії. Інформаційна безпека базується на принципах свободи слова, права на доступ до інформації, її відкритості, достовірності й захисту приватного життя людини.

**Ключові слова:** адміністративно-правовий механізм, публічна влада, інформаційна безпека, публічна інформація, кіберпростір, безпекове середовище держави, інформаційні загрози, національна безпека.

**Kondratenko V.M., Mihalatiuk V.V. Administrative and legal principles of ensuring the activities of public authorities in the field of information security of Ukraine.**

The article is devoted to the administrative and legal principles of ensuring the activities of public authorities in the field of information security during the current escalation of the armed conflict in

Ukraine, which has heightened the relevance of ensuring information security at both the national and global levels. Ensuring information security is of exceptional importance for Ukraine today, as it is driven by the need to counter illegal interference in its information space in order to preserve information resources and protect the population from harmful informational influences.

For this reason, modern threats related to information aggression, disinformation, cyberattacks, and other dangers require a clear system of administrative and legal regulation as well as appropriate means for their prevention. Ensuring information security under martial law is critically important for the protection of the state's sovereignty, its citizens, and the country's public and national interests. Clear legal regulation of social relations in the field of information security ensures legal order in society and enables the creation of an effective system of public authorities capable, through administrative and legal tools, of protecting the rights, freedoms, and legitimate interests of both citizens and the state as a whole.

Information has always played a key role in enabling the state to fulfill its objectives, ensuring the effective operation of all government bodies and the development of statehood. That is why Article 17 of the Constitution of Ukraine establishes that the observance of information security is a crucial element in ensuring Ukraine's stability and development potential; it is a fundamental function of the state and a responsibility of the entire Ukrainian people. Information security is a component of national security that encompasses the protection of the information space, the prevention of propaganda and disinformation, as well as the protection of the state's information systems.

Information security refers to a state in which the consciousness of citizens and society is safeguarded from harmful informational influence, interference in decision-making processes by state authorities is prevented, the inviolability of private and state databases is guaranteed, their prompt recovery in case of disruption is ensured, and the inevitability of punishment for those who commit corresponding unlawful actions is maintained. Information security is based on the principles of freedom of speech, the right of access to information, its openness, reliability, and the protection of personal privacy.

**Key words:** administrative and legal mechanism, public authority, information security, public information, cyberspace, state security environment, informational threats, national security.

**Постановка проблеми.** Інформаційна безпека є невід'ємною частиною національної безпеки та ключовим елементом функціонування суспільства, оскільки має значний вплив на політичну, економічну, оборонну та інші складові національної безпеки України, а рівень захищеності інформаційного простору безпосередньо впливає на загальний стан національної безпеки. При цьому, інформаційна безпека також розглядається як окрема, самостійна сфера національної безпеки, значимість якої продовжує зростати у міру розвитку науково-технічного прогресу інформаційно-телекомунікаційних технологій. Тому забезпечення належного рівня інформаційної безпеки є одним із чинників для стабільного розвитку України як незалежної, демократичної, правової та економічно сильної держави.

Водночас аналіз сучасного стану інформаційної безпеки в Україні свідчить про те, що її рівень не повною мірою відповідає потребам громадян, суспільства та держави. Це підтверджується як посиленням зовнішніх загроз, пов'язаних з глобальними процесами, так і внутрішніми викликами – зокрема, зростанням інформаційного впливу на людину та суспільство, збільшенням кількості кібератак.

Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки відіграє ключову роль у вирішенні наявних проблем. Одним із пріоритетних напрямів підвищення її ефективності є подальше удосконалення системи комплексних адміністративно-правових механізмів та інструментів, які дозволяють оперативно реагувати на загрози та підтримувати стабільність інформаційного простору. В свою чергу, чітке правове регулювання суспільних відносин щодо інформаційної безпеки забезпечує формування та підтримання стабільного правопорядку, а також створення ефективної системи органів державної влади.

**Метою статті** є дослідження та аналіз адміністративно-правових засад забезпечення діяльності органів публічної влади у сфері інформаційної безпеки України в контексті сучасного державотворення, розвитку адміністративно-правової науки та інформаційного права, а також цифрової трансформації суспільства в умовах європейської інтеграції України та збройної агресії.

**Стан опрацювання проблематики.** Аналіз наукових досліджень у сфері інформаційної безпеки показує, що питання інформаційної безпеки активно досліджувалися у наукових працях В. Авер'янова, А. Берлача, О. Харитонові, Р. Калюжного, В. Шамрая, В. Бевзенка, О. Юдіна та В. Богуша, Ю. Битяка, Н. Бортник, П. Діхтієвського, І. Гриценка, О. Карасса, Л. Кисіль, А. Козловського, В. Колпакова, Б. Кормича, В. Крисько, А. Манойло, А. Петренка, Д. Фролова, Г. Почепцова, О. Литвиненка, А. Тараса, В. Толубко, М. Дзюби та багатьох інших науковців, які приділяли увагу

різним аспектам цієї проблематики. Разом з тим, незважаючи на актуальність теми, питання адміністративно-правових засад забезпечення органів публічної влади у сфері інформаційної безпеки не були предметом окремого дослідження, що і зумовлює актуальність даної статті.

**Виклад основного матеріалу.** Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», безпека – це стан захищеності життєво важливих прав і свобод людини і громадянина, інтересів особи та суспільства, національних інтересів, а також державного суверенітету, територіальної цілісності від внутрішніх та зовнішніх загроз. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки є одним із напрямків практичної реалізації національної безпеки України, що здійснюється за рахунок впровадження комплексу адміністративно-правових заходів, спрямованих на організацію та контроль за інформаційними ресурсами і процесами, які необхідні для належної захищеності життєво важливих інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Невід’ємною частиною серед адміністративно-правових джерел забезпечення національної безпеки є законодавство України. Важливе місце в системі адміністративно-правових актів займають закони України, зокрема «Про інформацію», який визначає загальні засади інформаційної політики держави [2], «Про національну безпеку України», який визначає основи національної безпеки і оборони країни [3], «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», який встановлює основні положення щодо захисту від кіберзагроз [4], «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», який регулює питання захисту інформації [5], та ряд інших нормативно-правових актів.

Вказані законодавчі акти дозволяють органам публічної влади регулювати інформаційний простір України за рахунок упровадження певних обмежень та цензури, встановлення контролю доступу та забезпечення збереження важливих для держави інформаційних ресурсів.

Крім того, Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 затверджено Стратегію національної безпеки України в якій визначено пріоритети, цілі та напрями державної політики у сфері національної безпеки України, а також наявні загрози національним інтересам та безпеці [6].

Технологічний розвиток, стрімке зростання ролі інформаційних технологій та активна цифровізація усіх сфер суспільного життя є чинником, що сприяє збільшенню кількості кіберзагроз. Крім того, суттєвим випробуванням для інформаційної безпеки нашої країни є активні інформаційні атаки зі сторони країни-агресора, особливо з початком збройного конфлікту. Серед головних проблем, що постали перед системою інформаційної безпеки, особливо в період воєнного стану, можна виділити такі:

- дезінформація – поширення неправдивої інформації для дестабілізації країни та поширення паніки серед населення;
- кібератаки – отримання несанкціонованого доступу до державних інформаційних систем або атака на об’єкти критичної інфраструктури, інформаційно-комунікаційні системи, з метою їх пошкодження чи порушення нормальної роботи;
- інформаційно-психологічний тиск – цілеспрямовані вплив на настрої населення країни через маніпуляції чи інші інформаційно-психологічні операції.

Щоб протистояти цим загрозам, держава вживає відповідні заходи, спрямовані на нейтралізацію вказаних загроз, та розширює повноваження органів публічної влади, які відповідають за інформаційну безпеку.

Статтею 4 Закону України «Про національну безпеку України» передбачено систему суб’єктів, які наділені повноваженнями щодо контролю та забезпечення інформаційної безпеки (як складової національної безпеки) [3]. Систему таких суб’єктів складає, зокрема:

- Президент України, який являється гарантом національної безпеки, видає укази у сфері забезпечення інформаційної безпеки, очолює Раду національної безпеки і оборони та своїми указами вводить в дію їх рішення, тощо;
- Рада національної безпеки і оборони (РНБО), яка на основі Конституції України і Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони» визначає стратегію національної безпеки, зокрема в інформаційному та кіберпросторі, встановлює першочергові завдання та пріоритети у сфері національної безпеки для запобігання ймовірним загрозам, дає доручення відповідним відомствам, які й забезпечують відповідні напрями, тощо;
- Верховна Рада України, яка приймає закони та ратифікує міжнародні договори, що визначають правові засади інформаційної та кібербезпеки, затверджує Стратегію національної безпеки, контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері інформаційної безпеки, тощо;
- Кабінет Міністрів України, який реалізує державну політику та приймає підзаконні акти у сфері інформаційної та кібербезпеки, координує діяльність центральних органів виконавчої влади, які забезпечують захист інформаційного простору, забезпечує виконання законів та рішень РНБО, тощо;

- інші органи виконавчої влади, серед яких можна виділити Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України, що відповідає за технічний захист інформації та кібербезпеку, Службу безпеки України та Національну поліцію, які займаються виявленням, моніторингом і нейтралізацією інформаційних та кіберзагроз, тощо;

- органи місцевого самоврядування, які сприяють реалізації державної політики на місцевому рівні, співпрацюють з іншими органами виконавчої влади щодо протидії дезінформації та кіберзлочинам на території громади, тощо;

- органи судової влади України, до повноважень яких віднесено захист прав громадян та юридичних осіб, в тому числі у сфері інформаційних відносин, розгляд та прийняття рішень у справах про кіберзлочини, застосування санкції до осіб, причетних до поширення недостовірної інформації або вчинення кіберзлочинів, тощо;

На думку О. Юдіна та В. Богуша державна система забезпечення інформаційної безпеки держави – це організаційне об'єднання державних органів, а також сил та засобів інформаційної безпеки, що виконують свої функції на основі закону під контролем і захистом судової влади, основними завданнями якої є: виявлення і прогнозування дестабілізуючих факторів та інформаційних загроз життєво важливим інтересам особистості, суспільства й держави; здійснення комплексу оперативних і тривалих заходів з їхнього попередження та усунення; створення і підтримання в готовності сил та засобів забезпечення інформаційної безпеки [9, с. 54].

Однак, варто зазначити, що в статті 17 Конституції України визначено, що забезпечення інформаційної безпеки України це не лише «найважливіша функція держави», але й «справа всього українського народу» [1]. Виходячи з цього положення, до суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки можна віднести громадян України. Таким чином, перелік суб'єктів, які беруть участь у забезпеченні інформаційної безпеки, не обмежується виключно органами публічної влади. Демократичні країни мають будувати систему забезпечення національної безпеки із залученням до них не тільки органів та установ держави, але й громадянського суспільства і самих громадян, що забезпечить вирішення низки важливих завдань інформаційної та національної безпеки в цілому.

Враховуючи вищезазначене, цілком обґрунтованою є думка Р. Калюжного та В. Шамрая, які до суб'єктів інформаційної безпеки відносять: державу, що здійснює свої функції через відповідні органи державної влади шляхом створення системи забезпечення інформаційної безпеки, а також громадян, суспільні або інші організації і об'єднання, що володіють повноваженнями із забезпечення інформаційної безпеки відповідно до законодавства [11, с. 98]. Інформаційна безпека є одним із ключових складових національної безпеки країни, до якої також відносять державну, економічну, політичну, інтелектуальну (безпека культури, освіти, науки), воєнну, екологічну та інші елементи безпеки країни.

У своєму дослідженні щодо інформаційної безпеки, Б. Кормич зазначає, що держава, в особі органів публічної влади, маючи величезний набір засобів впливу на суспільні відносини в інформаційній сфері, природно має виступати головним суб'єктом політики інформаційної безпеки. Якщо розглядати інформаційну безпеку як певні умови, параметри і характеристики інформаційних процесів, що відбуваються в інформаційній сфері держави, то саме держава має можливість за допомогою нормативно-правового регулювання визначити єдині, загальнообов'язкові стандарти інформаційних процесів, що відповідають уявленням про безпеку тих сил, які здійснюють політичну владу в цій державі [10, с. 248].

Таким чином, державна політика щодо забезпечення інформаційної безпеки є невід'ємною складовою національної безпеки України і містить в собі офіційно прийняту систему поглядів і практичну діяльність органів публічної влади та управління, спрямовану на забезпечення такого положення соціальних суб'єктів, при якому дія будь-якої інформаційної загрози не призводить до зниження рівня їх інформаційної безпеки нижче допустимого, небезпечного високою ймовірністю реалізації негативних інформаційних впливів [12, с. 187].

Враховуючи національні інтереси та загрози в інформаційній сфері, в ст. 3 ЗУ «Про інформацію», законодавець закріпив основні напрями державної інформаційної політики [2], зокрема:

- забезпечення інформаційної безпеки України;
- забезпечення доступу кожного до інформації;
- забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації;
- створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;
- створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування;
- постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів;
- сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору.

Не менш важливим аспектом, який пов'язаний із реалізацією інформаційної політики є віднесення забезпечення інформаційної безпеки до найважливішої функції держави. У свою чергу, для реалізації державної політики інформаційної безпеки органи публічної влади, відповідно до наданих повноважень, здійснюють організаційне, нормативно-правове, методичне, науково-технологічне, матеріально-технічне та фінансове забезпечення. Крім того, важливого значення набуває координація діяльності всіх суб'єктів, що реалізують свої повноваження у зазначеній сфері, а також застосування на загальнодержавному рівні засобів і заходів державного впливу, спрямованих на ефективне та якісне виконання законів, інших нормативно-правових актів з питань інформаційної безпеки.

Таким чином, держава, забезпечуючи формування та реалізацію державної політики інформаційної безпеки, має реалізовувати політичну волю народу України шляхом створення необхідної правової основи та організаційної структури органів публічної влади, які здійснюватимуть відповідні функції держави. Однак, розв'язання проблем інформаційної безпеки потребує комплексного підходу. Формування та втілення державної політики в цій сфері мають ґрунтуватися на чіткому розумінні наявних загроз, які повинні слугувати основою для визначення повноважень і функцій органів публічної влади, що відповідають за інформаційну безпеку, а також для встановлення правил і порядку взаємодії між ними.

**Висновки.** Адміністративно-правове забезпечення органів публічної влади у сфері інформаційної безпеки є складним і багатогранним процесом, що потребує використання різних правових інструментів та залучення широкого кола державних установ органів публічної влади.

За останні декілька років законодавство України зазнало значних змін з метою зміцнення захисту інформаційного простору та забезпечення інформаційної безпеки країни. Зокрема, оновлено закони у сфері кібербезпеки — тепер запроваджено біль жорсткішу відповідальність за кібератаки та інші правопорушення в інформаційній сфері. Також впроваджено тимчасові обмеження на розповсюдження чутливої інформації, особливо щодо військових дій. Крім того, було покращено механізми координації між державними структурами, до повноважень яких віднесено забезпечення інформаційної безпеки та захисту інформації.

Тим не менш, беручи до уваги, що інформаційна безпека є однією з головних складових національної безпеки країни, її забезпечення з використанням якісно сформульованої національної інформаційної політики значно сприяло б досягненню успіху у виконанні завдань в політичній, соціальній, економічній, військовій, та інших сферах діяльності. Зокрема, впровадження вдалої інформаційної політики може впливати на зниження соціальної напруги, розв'язання зовнішньополітичних й військових конфліктів.

Не менш важливим чинником для ефективного функціонування цієї системи є підготовка компетентних спеціалістів, оскільки саме їхня професійна діяльність допоможе посилити захист інформаційного простору, запобігати дезінформації та кібератакам, забезпечувати належний рівень інформаційної безпеки як у період воєнних дій, так і в час післявоєнної відбудови нашої країни. Таким чином, у сьогодишніх умовах саме системний підхід у адміністративно-правовому забезпеченні органів публічної влади у сфері інформаційної безпеки має бути невід'ємною частиною інформаційної політики України, від якої залежатиме існування нашої суверенної і незалежної держави, її соціально-економічний та науково-технічний розвиток, а також заняття відповідного місця у світовому співтоваристві.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних (БД) «Законодавства України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
3. Про національну безпеку України: Закон України із змінами і доповненнями від. 21.06.2018 р. № 2469-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
4. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
5. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>.
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020

року № 392/2020 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>.

7. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022>.
8. Твердохліб О.С. Інституційне середовище формування та реалізації інформаційної політики в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2016. Вип. 2. С. 165–171.
9. Юдін О.К. Інформаційна безпека держави: навч. посібник. Харків: Консум, 2015. 576 с.
10. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навч. посібн. / Б.А. Кормич. Київ: Кондор, 2014. 382 с.
11. Калюжний Р.А. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики: підручник / за ред. Р.А. Калюжного та В.О. Шамрая. Київ: Академія державно-податкової служби України, 2012. 296 с.
12. Жарков Я.М. Інформаційна безпека особистості, суспільства, держави: підручник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 256 с.